

Легенда про вишиванку

Ми, українці, з гордістю носимо вишиту сорочку. Українська вишиванка є найкращим та найдорогоціннішим подарунком чи сувеніром вже протягом дуже тривалого часу. Та чи знаємо ми про історію хрестиків на цьому вишитті?

Був час, як почав на землі люд вимирати. Від якої хвороби, того ніхто не знав. Отак іде чоловік і враз упаде, зчорніє, запіниться і вмере.

Втікали люди з сіл у ліси. Та слідом за ними гналася хвороба. Не жалувала ні молодих, ні старих. Находив такий час, що вже й хоронити вмерлих нема кому...

А жила собі в селі над Дністром бідна вдова Марія. Забрала пошесть у неї чоловіка й п'ятеро дітей. Лише наймолодша Іванка ще здорова. Пантрує матір за донечкою, як за скарбом найдорожчим.

Але не вберегла... Почала сохнути Іванка, їсти не хоче, а тільки п'є, блідне, тане на очах. А ще просить матінку:

— Врятуй, мамо, я не хочу помирати!

І так ті оченята благають, що бідна жінка місця собі не знаходить.

Одного вечора до хати прийшла якась бабця старенька.

Як і коли прийшла, Марія не чула.

— Слава Богові, — привіталася.

— Слава.

— Що, помирає остання?

— А могла б жити!

Аж кинулася Марія:

— Як? Бабуню сердечна, як Бога благаю, спаси, порятуй найменшу. Не лиши в самоті на старість!

Взяла, певно, стара до серця той плач і мовила:

— Повідаю тобі тайну тієї страшної хвороби. Але присягни, що не обмовишся. Дитям присягай!

— Присягаю... Донечкою!

— Знай, послав чорну Смерть Господь Бог. Грішників багато зросло. Сказав Бог умертвляти всіх, на кому нема хреста. А чорти втішилися і всіх, на кому не видно хреста, убивають. Що їм до людських душ? Ото і мруть праведні з грішниками купно... Ти тяжко перенесла смерть родини. Дам тобі раду... Виший на рукавах, на пазусі і всюди хрести. Та ший чорні або червоні, щоби здалеку чорти виділи... Але не кажи нікому більше, бо смерть доньки вздриш на очах...

Вже за годину червона і чорна мережки оперезали діточу сорочечку. Світять на завтра до сонця хрести і хрестики. І собі нашила. А донечка здоровшала щодень і просила маму:

— А виший іще терен... А калину...

Як люди тому вишиттю дивували, то казала, що збирається йти в ліси самітницею. Хрести треба на благословення Боже і проти поголосу. З тим вже Іванка здорова: і скаче, і сміється, і співає. А мамине серце стискається від болю, як видить, що знову понесли небіжчика на цвинтар.

Одного разу вся у сльозах прибігла Іванка і потягнула маму за рукав на сусідський двір. У домовинці виносили з хати двійняток хлопчиків, Іванчиних ровесників.

Змарніла Марія, аж світиться. Все пестить і цілує доньку, а думи в голові, як хмари злизові:

— Боже милий, та ж то моя надія!

...А діти мруть...

— Господи! Та ж я не переживу її смерті!

...А люди мруть... Не витримала. Від хати до хати бігала розпатлана і страшна:

— Шийте, шийте хрести... Вишивайте... Будете жити! Рятуйтеся!

Люди замикалися в хаті. Думали, що прийшла пора і на Марію. Не вірять.

Марія побігла додому, взяла на руки Іванку і подибуляла до церкви. Забила в дзвін на сполох. За хвилю вже всі збіглися.

Обцілувала Марія дитину і мовила до людей:

— Не повірили! Думаєте, здуріла? Та най буде, дітей мені ваших шкода..., — на тім зірвала з Іванки сорочечку вишиту.

Дитина на очах зчорніла і померла.

— Убивці! Шийте, вишивайте сорочки дітям і собі, — та й впала мертвою біля доньки...

З того часу відійшла хвороба за ліси й моря. А люди ходять у вишиванках. Потім вже не стало потреби у вишитих хрестах. Та матері навчили дочок, а дочки своїх дочок, і вже ніхто не обходився без вишитої сорочки, фартуха чи блузки.

Носять оту красну одіж і понині.

Але мало хто відав, звідки прийшла та краса до людей...

Легенда про віночок

Про найкращу оздобу дівочої голови - вінок - багато писав видатний український етнограф нашого часу Олекса Воропай: «Наші дівчата плетуть собі вінки з квітів маку, синіх волошок, біленького ромен-зілля, чорнобривців та дикої

рожі...». Український віночок - це не просто краса, а й оберіг від зла та ще й знахар, бо в ньому є така чаклунська сила, що болі знімає, волосся береже. А ось що каже легенда про цей символ.

Було це чи не було, але розповідають, що в одному селі жили парубок і дівчина. Він був красень, і тільки вона йому до пари була. А вона була така вродлива, що тільки він їй рівня. Ось і вирішили вони одружитися. На весіллі, саме тоді, коли грали щодуху музики, а гості та господарі завзято витанцювували польку, на селище напали татари. Усіх чоловіків повбивали, селище спалили, а молодих дівчат, а з ними і вродливу наречену, у полон забрали. Чимало років провели вони в чужій країні. Та завжди сподівалися повернутися додому.

Якось трапилася така нагода. Вартовий, який їх стеріг, заснув, а двері зачинити забув... Умить осідлали дівчата баских коней і помчали, полетіли, як вітер... Коли татари помітили втечу, то в ту мить кинулись наздоганяти втікачок. Ось – ось наздоженуть. Не довго думаючи, зірвала з голови одна дівчина синю стрічку і кинула за спину. І в тому місці, де лягла стрічка, завирувала глибока річка. А дівчата тікали все далі...

Довго перебиралися татари через річку. Але намір свій не полишили.

Стали знову дівчат наздоганяти. Тоді друга дівчина зняла свою зелену стрічку і кинула за спину. І став позаду густий чорний ліс. А дівчата помчали далі...

Закричали татари, але назад не повернули, почали через ліс пробиратися...

Ось знову наздоганяють вони дівчат.... Кинула тоді третя стрічку – червону. І за спиною враз вогонь запалав. А пройти крізь полум'я татари не змогли.

Розлютилися вони, що полонянки вислизнули з їхніх рук. А дівчата, позбувшись своїх поневолювачів, поїхали далі, на рідну землю.

Відтоді вважають, що віночок може захистити молоду дівчину від лиха, від нечистої сили, і стрічки у ньому -зелена, як життя, коричнева, як рідна земля, блакитна, як вода, жовта, як сонце, і червона, як молодеча краса.

...До речі, а що ж символізують квіти у віночку?

Безсмертник - символ здоров'я

Деревій - нескореності

Барвінок - життя й безсмертя людської душі,

Цвіт вишні та яблуні - символ материнської відданості

Калина - символ краси та дівочої вроди

Любисток і волошка - відданості та вірності

Ромашка - символ дівочої чистоти

Ружа, мальва та півонія - віри, надії та любові

Хміль (вусики) - символ гнучкості та розуму